

GENETICKÁ METODA ČTENÍ PRO PRVNÁČKY

Genetická metoda čtení označovaná též jako hlásková spočívá v hláskování slov. Dítě nejprve „přehláskuje“ slovo, pak je teprve přečte dohromady. Spojuje tedy hlásky bez slabikování (s-l-o-v-o – slovo). Zjednodušeně řečeno vychází se z intuitivního čtení po hláskách, které si osvojují už předškoláci. Tato metoda se dnes pojímá jako metoda přirozená vývoji dítěte.

NĚCO MÁLO Z HISTORIE

Touto metodou se učilo čtení do roku 1951, kdy bylo v ČSR vytvořeno tzv. jednotné školství, které povolovalo pouze jednu metodu výuky čtení – analyticko-syntetickou (slabikovací), kdy se spojují hlásky do slabik.

Ve školním roce 1995-96 se souhlasem MŠMT ČR paní PhDr. Jarmila Wágnerová, CSc., koncipovala projekt, jehož cílem bylo využít myšlenek a zkušeností s genetickou metodou českého elementaristy a básníka Josefa Kožíška. V roce 1913 vyšla jeho čítanka Poupata, která stále zůstává vzorem pro tvorbu českých slabikářů. Kožíškova metoda čtení je založena na principu jedné obtížnosti. Žáci se naučí jen velká tiskací písmena a na nich zvládnou techniku čtení. Čtou po písmenkách a zároveň slova zapisují ve velkých tiskacích písmenech. Děti si písmena říkají nahlas.

V počátcích výuky klademe velký důraz na procvičování sluchové analýzy a syntézy slov. Úzké propojení mezi čtením a psaním je velkým přínosem. Děti se hned v prvních týdnech školního roku naučí velká tiskací písmena a bez problémů si je i zapisují - k zápisu jim stačí jen krátké rovné čáry a kruhové oblouky. Se zájmem čtou nápisy, hesla, reklamy a brzy luští i křížovky. Tímto genetická metoda navazuje na přirozený vývoj dítěte, které se již v předškolním věku naučí písmena a samo se chce učit číst. Takových dětí se v každé třídě najde hned několik. Dolušťování a dočítání písmen je pro ně spíše příjemnou hrou než učením.

Se slabikou se žáci seznamují až při dělení slov, kdy je technika čtení již zvládnuta. Popisovaná metoda čtení klade velký důraz na porozumění textu a má na prvňáčky pozitivní vliv - na čtení se těší, jsou zvědaví, chtějí znát nová písmenka a luštit nová slova. Obsah dalšího nového textu je pro děti velkou motivací. Se způsobem výuky jsou spokojeni i rodiče, které hned na začátku školního roku seznámíme se zásadami výuky čtení genetickou metodou. Brzy se sami přesvědčí, že výuka probíhá klidně, že děti nestresuje, maximálně respektuje individualitu každého dítěte a neklade velké nároky na domácí přípravu. Jelikož děti umí číst již po prvních 3-4 měsících, dokáží daleko více pracovat s textem. Mohou mnohem dříve pracovat se smysluplnými texty, které je zaujmou. Je možné využívat při práci spousty činnostních aktivit.

Děti jdou do první třídy, aby se naučily číst a psát. Genetická metoda čtení jim to umožní brzy po nástupu do školy.

Žádná z vyučovacích metod čtení není stoprocentní pro každé dítě. Je nutné přihlídnout k individuálním zvláštěm a osobnímu tempu každého dítěte. V momentě, kdy končí nácvik techniky čtení - konec listopadu - si žáci začínají osvojovat malá tiskací písmena a končí specifikum této metody. Od prosince nastává období, kdy se nacvičuje plynulost čtení, čtení předložek, intonace vět atd. Kromě textů v čítance čteme dětské knížky.

Pracujeme se sadou učebnic pro český jazyk (Učíme se číst, pracovní sešit a Čítanka), kterou podle Kožíškovy metody napsala PhDr. Jarmila Wágnerová, CSc. Obsahuje zkrácené texty známých pohádek, které vtipnými ilustracemi doplnil Miloš Noll.

Díky tomu, že se děti zpočátku soustředí jen na jeden typ písma („hůlkové písmo“), zvládnou celou velkou tiskací abecedu velmi brzy, a tak mohou číst kvalitnější texty. Koncem listopadu objeví děti malou tiskací abecedu. Většinu těchto písmen jsou schopny přiřadit, protože jsou si podobná. V této metodě je prodlouženo období procvičování jemné motoriky skoro na celý půlrok, posouvá se nácvik psacích písmen většinou až do doby, kdy už děti nemají problém s tiskacími tvary. Mohou však zapisovat již téměř cokoli, a tak je více času na uvolňovací cviky, pomocí kterých se děti připraví na proces psaní.

- Hlavní nevýhodou této metody je v každém případě změna školy v prvním ročníku, pokud se na ní nevyučuje genetická metoda čtení.

Podle našich zkušeností je výuka čtení genetickou metodou pro děti příjemná a zábavná. ☺